

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Koninklijke Landmacht
Bureau B-1

exgvan 19 exn

CINTSUM nr 7

Plaats: 's-Gravenhage
Dtg : 191400Febr90
Nr : B1/022/90/C

MID	
In: Dis/90/059/810	
In: 20 FEB. 1990	
Verlichting in:	CODE 12.13

1 Situatie/Verwachtingen

a. Spionage

(1) Huidige toestand: Zie CINTSUM nr 1/90
Zie CINTSUM nr 6/90
Het gestelde in beide CINTSUMS blijft
vooralnog van kracht. Zie bijvoegsel.

(2) Verwachtingen : Zie 1a.(1).

b. Subversie

(1) Huidige toestand: -Op 13 febr. j.l. diende voor de politie
rechter te Den Haag de zaak tegen een
bekende "vredesaktivist", die volgens
de dagvaarding in de 2e week van janu-
ari een 7-tal keren geknipt had in het
hekwerk van de Frederik- en Alexander-
kaz. te Den Haag. Betr. was eind decem-
ber vorig jaar ook al eens voor knip-
akties in de periode 5 t/m 21 december
op de genoemde kazernes voor de politie-
rechter verschenen. Terzake van deze knip-
akties is betr. veroordeeld tot een on-
voorwaardelijke celstraf van 3 weken.
-Op 19 febr. heeft betr. wederom een gat
geknipt in het hekwerk van de Frederik-
kazerne te Den Haag.

(2) Verwachtingen : -In hoeverre en hoe lang de hierboven
genoemde "vredesaktivist" met zijn
knipakties door blijft gaan is moeilijk
in te schatten.
-Geen wijzigingen op hetgeen in Cintsum
nr. 6 is aangegeven m.b.t. de aktivi-
teiten op 23-2 en de periode 1 t/m 5 maart
te Den Bosch.

c. Sabotage

(1) Huidige toestand: Geen bijzonderheden.
(2) Verwachtingen : Geen bijzonderheden.

d. Terrorisme

(1) Huidige toestand: Geen bijzonderheden.
(2) Verwachtingen : Geen bijzonderheden.

[REDACTED]

2. Conclusies en aanbevelingen

- a. Spionage : Zie 1a.(1).
- b. Subversie :
-Tot nu toe hebben de knipacties weinig financiële en publicitaire schade aangericht, echter alertheid bij de bewaking en de beveiliging van de genoemde complexen in Den Haag blijft geboden.
-Geen wijzigingen op hetgeen in Cintsam nr. 6 is aangegeven m.b.t. de regio Den Bosch.
- c. Sabotage : Geen bijzonderheden.
- d. Terrorisme : Geen bijzonderheden.

Hoofd bureau B-1
lkol

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst CINTSUM

Exemplaarnummer

HMID/KL-B	:	1
PHMID/KL	:	2
HSV MID	:	3
G2 NTC	:	4
Staf 1LK Sektie G2	:	5
G2 NLC	:	6
C 111 Cidet	:	7
C 449 Cidet	:	8
C 450 Cidet	:	9
C 451 Cidet	:	10
HSMID oplri CI	:	11
HOpn/LaS	:	12
HMID/KM-B	:	13
HMID/KLu-B	:	14
PHMID/KL-B	:	15
HBur. Bijz. Dienst Staf KMar:	:	16
451 Cidet plg Lb	:	17
Reserve	:	18 en 19

Het Vrije Volk, 10-2-1990

Spionage gaat ondanks en dankzij glasnost gewoon door

Geheime diensten lijken elkaar vooral bezig te houden om zichzelf overeind te houden

Door Aly Knol

Walter Reinke leidt op de ochtend van de 17de januari binnen- en buitenlandse journalisten rond in het twaalf verdiepingen tellende hoofdkwartier van de Oostduitse geheime dienst aan de Normannenstrasse in Oost-Berlijn. De avond tevoren zijn de burelen van de Stasi stormenderhand door betogers ingenomen. Portretten worden vertrapt, meubilair gaat door de ramen naar buiten, dossiers vliegen door de lucht.

Reinke, lid van het burgercomité dat de ontmanteling van de Stasi begeleidt, laat de journalisten de keukens, de boekwinkel, het reisbureau, de conferentieruimtes zien, waar de Stasi zich ophield. Maar bij één afdeling maakt hij een voorbehoud: de *Hauptabteilung Aufklärung*, verantwoordelijk voor spionage in het buitenland, blijft taboe voor de nieuwsgierige blikken.

„Mensen hebben ook delen van het bureau van de buitenlandse inlichtingendienst vernield en sommige dossiers zijn zoek,” zegt Reinke tegen de journalisten. „Het eerste dat wij vanmorgen moesten doen, was te waarborgen dat dit bureau verder kan werken, omdat er mensenlevens op het spel staan. Als er zaken naar buiten komen, dan zou iemands dekmantel bekend kunnen worden, zoals dat heet in spionageboeken. Dat willen wij zeker niet.”

De gehate binnenlandse sectie van de Stasi — bijgenaamd de *Firma Guck und Horch* die Jan en alleman in de DDR in de gaten hield, afluisterde en hinderlijk volgde — wordt weliswaar opgerold. Maar daarmee is nog geen einde gekomen aan de buitenlandse spionage. Al was het alleen maar om de ongeveer 3000 Oostduitse agenten — een schatting van de Westduitse inlichtingendienst die nog op deze aarde in het algemeen en in de Bondsrepubliek in het bijzonder 'gelegerd' zijn, niet in gevaar te brengen. Iets dat ook de Oostduitse oppositiebewegingen, getuige Reinkes woorden, niet willen.

★ ★ ★

De HVA onder leiding van luitenant-generaal Grossmann — met haar ruim 3500 man

een kleine, elitaire groep in het hele 195.000 man omvattende Stasi-apparaat — functioneert dan ook nog, zij het niet meer zo quasi ongestoord als voorheen. Daarvoor is de relatie tussen Duitsland-Oost en Duitsland-West de afgelopen maanden te zeer veranderd. De meeste agenten — 'verkenners' in Stasi-jargon — hebben het parool gekregen „zich voorlopig niet meer te bewegen, maar te gaan slapen”, zoals het weekblad *Der Spiegel* weet op te tekenen uit kringen van de Westduitse contra-spionage BND, de Bundesnachrichtendienst.

Er is door de gebeurtenissen in het Oostblok sinds midden '89 een hoop op zijn kop gezet, maar nog niet alles. Spionage blijkt nog steeds een bloeiende bedrijfstak. En het is, zoals het altijd was: zolang niet één van beide partijen openlijk het werk opgeeft, zal ook de ander heimelijk doorgaan.

Zoals de Tsjechische woordvoerder van Buitenlandse Zaken zei over het vasthouden aan het 'buitenlandse directoraat' van de overigens opgeheven geheime dienst Statni Bezpecnost (StB): „Als andere landen ophouden ons te bespioneren, zullen ook wij de spionage in andere landen stopzetten.” En liet niet recentelijk minister Ien Dales van Binnenlandse Zaken in de Tweede Kamer weten dat ook onze inheemse Binnenlandse Veiligheidsdienst voorlopig nog niet van plan is haar werk te staken?

In dit licht was het dan ook een beetje kinderachtig van de Westduitse inlichtingendienst om te klagen dat de Oostduitse HVA doorging met het aftappen van Bonner regeringstelefoons, ook na de belofte van de Stasi dat het binnenlandse afluisteren zou worden stopgezet. Het zijn twee verschillende grootheden. Het is moeilijk voorstelbaar dat de Westduitse spionagedienst al haar werk in de DDR heeft opgegeven? Zou niet juist iedere Westduitse agent met liefde hebben meegedaan, die avond dat in Oost-Berlijn het Stasi-hoofdkwartier werd bestormd?

★ ★ ★

Wie zou verwachten dat de spionagediensten in Oost en West stilzitten, omdat er met

zo veel openheid niks meer geheim kan blijven, heeft het mis. Al was het alleen maar omdat alle informatie die nu uit het Oostblok ter tafel komt, een uitgebreide analyse behoeft. Het simpele feit dat je je tegenwoordig kunt abonneren op allerlei plaatselijke kranten in de Sovjetunie, opent een wel haast onuitputtelijke bron van informatie, die tot voor kort slechts mondjesmaat en met grote vertraging kon worden aangesproken, wordt bij voorbeeld in de Verenigde Staten gezegd. En zakenlieden, toeristen en journalisten mogen vandaag de dag naar vrijwel iedere uithoek van de Sovjetunie reizen en doen plaatsen aan, die een jaar geleden nog als 'verboden gebied' golden of zelfs niet eens op de landkaart vermeld stonden.

„Vroeger was het zo dat ze zich door stapels en stapels materiaal moesten worstelen en dat ze uitsluitend rotzooi tegenkwamen. Tegenwoordig is er zo veel goud, dat ze het klokje rond zouden kunnen werken,” aldus een hoge ambtenaar van de regering-Bush tegenover *The New York Times* over spionage in het glasnost-tijdperk.

William Webster, het huidige hoofd van de Amerikaanse CIA, klaagt dat de Russen in het huidige ontspannen wereldklimaat „agressiever en vindingrijker” dan ooit bezig zijn inlichtingen te verzamelen. Het kan echter niet anders of dat geldt omgekeerd ook voor de CIA, nu in het eens zo gesloten Oostblok praktisch alles voor het oprapen ligt. De zwartheid van de pot en de ketel bepaalt nog steeds de kleur van spionage.

Bovendien, is het niet juist politiek van beide zijden om over en weer bezoeken van hoge Amerikaanse en Sovjetmilitairen aan te moedigen om zich met eigen ogen te vergewissen van het al of niet naleven van ontwapeningsakkoorden? Nikita Chroesjtsjov stelde in het begin van de jaren zestig eens voor dat de Sovjetunie en de Verenigde Staten wederzijds luchtfoto's zouden uitwisselen. Toen werd het idee als belachelijk verworpen. Nu, dertig jaar later, is het praktisch bijna zo ver.

★ ★ ★

Desondanks betoogt ook de Russische geheime dienst KGB dat spionage nog lang niet tot de verleden tijd behoort. „Zal de kaste van spionnen die tegen de Sovjetunie werken uitsterven met de voortgang van de perestrojka?” vraagt Vitali Melik-Karamov van het persbureau Novosti zich in een recent artikel af. Hij geeft meteen het antwoord: „De KGB kan er nauwelijks op rekenen, omdat geld nog steeds een belangrijke rol speelt in iedere transactie en het wordt gezegd dat de betaling voor dit soort werk tamelijk aantrekkelijk is.”

Klopt dat? vraagt Melik-Karamov aan KGB-kolonel Boris Prelin. Deze aarzelt geen seconde en geeft prompt een opsomming van enkele Sovjetburgers die in de laatste jaren zijn gesnapt bij het doorverkopen voor harde munt van top-geheim materiaal aan het Westen: Kazatsjkov, Potasjov, Lubman, Kiritsjenko, Mamedov en Ketenitsjev. Gedetailleerder informatie wordt voor de nabije toekomst beloofd.

Melik-Karamov mist overigens de humor niet in zijn artikel: „Een van de meest mysterieuze en magnetische plekken voor bui-

tenlandse journalisten in Moskou is altijd de Lublianka geweest, een groot gebouw aan het Dzerzjinski-plein dat het KGB-hoofdkwartier huisvest. Tegenwoordig echter, met de komst van glasnost, moeten ze op dezelfde manier sensaties over de geheime diensten van de Sovjetunie vergaren als ze elders doen: op dit moment staan bijna 40 Westerse correspondenten op de wachtlijst voor een interview met de voorzitter van de KGB, Vladimir Krietsjkov.”

★ ★ ★

Eens sleepte de als 'heid aan het onzichtbare front' onderscheiden Oostduitse spion Günter Guillaume kanselier Willy Brandt in zijn val mee. In het glasnost-tijdperk verkondigt hij nu in Westduitse kranten: „Zolang er hier een spionagedienst bestaat, zal ik vermoedelijk in de herinnering blijven als een van degenen, die heel keurig werk heeft afgeleverd.” En over de inval in het Stasi-kantoor: „Er zijn tot nu toe geen verliezen.”

Het credo van Guillaume luidde altijd dat spionage nodig was om foute interpretaties van handelingen van de andere kant te voorkomen. Toch blijft de vraag gewettigd of spionagediensten niet vooral elkaar bezighouden om zichzelf overeind te houden.

Kan de informatie over elkanders bedoeelingen niet op een andere, zij het helaas minder romantische en tot de verbeelding sprekende manier worden verkregen? In het Joegoslavische regeringsbulletin *Review of International Affairs* heeft ene Cvijeto Job het niet ten onrechte over „de paradox van spionage, gericht tegen een partner die zich bereid heeft verklaard om eens geklassificeerde informatie beschikbaar te stellen, een partner waarmee je samenwerkt om de wereldvrede te bewaren”.

Job is er niet gerust op: „Hoe lang kunnen samenwerking en betrekkingen onder een nieuwe détente het voortbestaan van een tweeslachtige en zeer tegenstrijdige praktijk tolereren: aan de ene kant partnerschap bij de meest delicate kwesties van vandaag de dag en aan de andere kant is er diezelfde partner die er naar streeft jouw onderdanen te recrutereren en te verleiden tot ontrouw en verraad?”

De Muur bestaat niet meer. De laatste brokken worden voor harde dollars verhandeld. De Glienicke-brug in Berlijn — ooit de plaats die gereserveerd was voor de uitwisseling van spionnen tussen Oost en West — is er nu gewoon voor iedereen. Het IJzeren Gordijn is in stukjes geknipt en gaat als souvenir van de hand. Maar ondanks en gek genoeg dankzij de glasnost bestaat spionage nog steeds.